

Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi
Journal of Muallim Rifat Faculty of Education
ISSN: 2667-5234

**Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Besin Satın Alma Davranışları ile
Sürdürülebilir Beslenme Bilgi Seviyeleri Arasındaki İlişki***

Goncagül ULCA , Mustafa Anıl ERBAĞCI*****

Makale Bilgisi	ÖZET
<i>Geliş Tarihi:</i> 08.07.2025	Bu araştırma, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin sürdürülebilir beslenme bilgi düzeyleri ile besin satın alma davranışları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Çalışma, 21 Kasım-2 Aralık 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, toplamda 239 gönüllü öğrenci çalışmaya katılmıştır. Katılımcıların %83,2'sini (n=199) kadınlar, %16,7'sini (n=40) ise erkekler oluşturmaktadır. Öğrencilerin %40,6'sı Beslenme ve Diyetetik, %34,3'ü Hemşirelik, %25,1'i ise Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümlerine kayıtlıdır. Araştırmada kullanılan anket formu aracılığıyla katılımcıların demografik özellikleri, besin satın alma alışkanlıkları ile sürdürülebilir beslenmeye ilişkin bilgi düzeyleri değerlendirilmiştir. Ayrıca, Sürdürülebilir Beslenmeye Yönelik Davranış Ölçeği (SBYDÖ) ve Besin Satın Alma Davranışları Ölçeği (BSADÖ) uygulanmıştır. Katılımcıların %51,6'sının sürdürülebilir beslenme kavramına daha önce aşina olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre sürdürülebilir beslenme davranışlarına ilişkin ölçek puanları karşılaştırıldığında, erkek öğrencilerin ortalama puanı 82,9±20,6 iken, kadın öğrencilerde bu değer 95,6±18,6 olarak saptanmıştır (p<0,001). Bölümler bazında incelendiğinde, Beslenme ve Diyetetik öğrencileri (96,5±17,3) diğer bölümlerdeki öğrencilere kıyasla (Hemşirelik: 92,2±21,9; FTR: 90,2±18,9) daha yüksek puan almıştır; ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (p>0,05). Beslenme ve Diyetetik öğrencileri arasında sürdürülebilir beslenmeye yönelik davranış puanı ile besin satın alma davranış puanı arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki tespit edilmiştir (r=0,623, p<0,001). Ayrıca, sürdürülebilir beslenme davranışlarının, bireylerin besin satın alma tutumları üzerinde anlamlı ve olumlu yönde etkili olduğu saptanmıştır (r=0,715, p<0,001). Anahtar Sözcükler: sürdürülebilir besin, besin satın alma davranışı, sürdürülebilir beslenme bilgisi,
<i>Düzeltilme Tarihi:</i> 24.07.2025	
<i>Kabul Tarihi:</i> 31.07.2025	
<i>Basım Tarihi:</i> 31.07.2025	

**Relationship Between Food Purchasing Behaviors of Health Sciences Faculty
Students and Their Sustainable Nutrition Knowledge Levels**

Article Info	ABSTRACT
<i>Received:</i> 08.07.2025	The aim of this study was to examine the relationship between sustainable nutrition knowledge levels and food purchasing behaviors among students of the Faculty of Health Sciences at Hasan Kalyoncu University. Conducted between November 21 and December 2, 2024, the study included 239 voluntary students (199 women [83.2%], 40 men [16.7%]). Of these, 97 (40.6%) were from the Nutrition and Dietetics, 82 (34.3%) from Nursing, and 60 (25.1%) from Physiotherapy and Rehabilitation departments. A questionnaire assessed students'
<i>Revised:</i> 24.07.2025	
<i>Accepted:</i> 31.07.2025	

*Hasan Kalyoncu Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 11 Haziran 2024 tarihli ve 2024/70 sayılı karar ile etik onay alınmıştır.

**Yüksek Lisans, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beslenme ve Diyetetik AD Tezli Yüksek Lisans Programı, Gaziantep, Türkiye, goncaulcay@gmail.com, ORCID: [0009-0008-0042-4264](https://orcid.org/0009-0008-0042-4264)

***Dr. Öğr. Üyesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Gaziantep, Türkiye, anil.erbagci@hku.edu.tr

<i>Published:</i> 31.07.2025	demographics, food purchasing habits, and knowledge on sustainable nutrition. Additionally, the Sustainable Nutrition Behavior Scale (SNBS) and Food Purchasing Behavior Scale (FPBS) were administered. Overall, 51.6% of participants had previously heard of sustainable nutrition. When SNBS scores were compared by gender, males scored 82.9 ± 20.6, and females 95.6 ± 18.6 ($p < 0.001$). By department, Nutrition and Dietetics students had higher SNBS scores (96.5 ± 17.3) than Nursing (92.2 ± 21.9) and Physiotherapy (90.2 ± 18.9) students, though this difference was not statistically significant ($p > 0.05$). A strong positive correlation was found between SNBS and FPBS scores among Nutrition and Dietetics students ($r = 0.623$, $p < 0.001$). Additionally, sustainable nutrition behavior was positively and significantly associated with food purchasing behavior across the sample ($r = 0.715$, $p < 0.001$). Keywords: sustainable food, food purchasing behavior, sustainable nutrition knowledge,
---------------------------------	--

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

2050 yılı itibarıyla dünya nüfusunun 10 milyarı aşacağı öngörülmektedir. Bu öngörü, sınırlı doğal kaynaklara sahip bir gezegende giderek artan nüfusun beslenmesinin sürdürülebilirliğini sağlamayı küresel bir sorun hâline getirmektedir. Mevcut gıda sistemleri, dünya nüfusunun yeterli ve dengeli beslenmesini sağlama konusunda yetersiz kalmakta, bu durum hem mevcut kuşakların hem de gelecekteki kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme kapasitesini tehdit etmektedir. Sonuç olarak, gıda güvencesizliği, sağlık sorunları ve çevresel bozulmalar gibi ciddi sonuçlar ortaya çıkmaktadır (Arslan ve Alataş, 2023).

Sürdürülebilirlik, iklim değişikliği ve küresel ısınma gibi çevresel krizlerle doğrudan ilişkili olup, dünyanın gelecekte de yaşanabilirliğini koruma hedefiyle toplumsal öneme sahip bir kavramdır. Bu bağlamda sürdürülebilirlik, mevcut kaynakların daha verimli biçimde kullanılarak gelecek nesillerin temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir yaşam sisteminin oluşturulmasını amaçlamaktadır (Ersoy, 2023). Gıda ve Tarım Örgütü'ne (FAO) göre sürdürülebilir beslenme; günümüz ve gelecekteki nesillerin sağlıklı bir yaşam sürmesini destekleyen, besin güvenliğini sağlayan ve çevresel etkileri en aza indiren beslenme modelleri olarak tanımlanmaktadır. Bu tür modeller yalnızca besleyici, güvenli ve sağlıklı değil; aynı zamanda kültürel olarak kabul gören, ekonomik yönden erişilebilir, adil ve uygun maliyetlidir. Ek olarak, doğal kaynakların korunması, biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesi ve ekosistemlerin desteklenmesi açısından da fayda sağlamaktadır (FAO & WHO, 2019).

Beslenme alışkanlıkları, bireylerin konuya ilişkin bilgi düzeyleriyle yakından ilişkilidir (Özüpek ve Arslan, 2021). Gıda tercihlerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi, çevresel etkilerin azaltılması açısından önemli görülmektedir. Bu tercihleri şekillendiren etkenlerin anlaşılması, sürdürülebilir beslenme biçimlerinin benimsenmesini teşvik edebilir. Diyet, sağlık ve çevresel etkiler arasındaki etkileşimlerin anlaşılması, sürdürülebilir beslenmenin küresel ölçekte yaygınlaşması için temel bir gerekliliktir (Engin ve Sevim, 2022). Sürdürülebilir beslenme konusu giderek daha fazla önem kazanmasına karşın, toplumun bu kavrama ilişkin bilgi düzeyi, farklı yaş gruplarının konuya dair farkındalığı ve gıda tüketiminde çevresel etkileri gözetme düzeyleri hâlâ araştırılması gereken alanlardır (Şahin Bayram ve Kızıltan, 2024).

Bireylerin günlük gıda tercihlerinin çevre üzerinde kayda değer etkileri bulunmaktadır. Ancak birçok tüketici, besin satın alma davranışlarının doğa üzerindeki yansımalarının farkında değildir. Gıda tercihlerinin çoğu zaman alışkanlığa dayalı olduğu, çeşitli bireysel ve çevresel faktörlerden etkilendiği bilinmektedir. Bu faktörlerden biri olan besinle ilgili bilgi düzeyi, önemli bir değişken olmakla birlikte, bireylerin bilinçli tercihler yapmalarını sağlamak için tek başına yeterli olup olmadığı araştırılmalıdır (Hartmann vd., 2021).

Bu çalışmanın temel çıkış noktası, üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir beslenme konusundaki bilgi düzeyleri ile gıda satın alma davranışları arasındaki ilişkinin henüz tam olarak açıklığa kavuşmamış olmasıdır. Araştırma ile bu ilişkiyi ortaya koymak ve elde edilen bulgular doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir beslenmeye yönelik bilgi düzeylerini artıracak öneriler geliştirmek hedeflenmiştir (Engin ve Sevim, 2022).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir beslenme konusundaki bilgi düzeyleri ile gıda satın alma davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Sürdürülebilir beslenme, bireysel sağlıkla birlikte gezegen sağlığı açısından da kritik bir role sahiptir. Ancak öğrencilerin bu konuda ne ölçüde bilgi sahibi olduğu ve mevcut bilgi düzeylerinin satın alma davranışlarını nasıl etkilediği konusundaki bulgular yetersizdir. Bu durum, üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir ve sağlıklı beslenme alışkanlıklarını geliştirmelerini engelleyebilmektedir. Bu bağlamda, söz konusu araştırma, literatürdeki boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır (Engin ve Sevim, 2022).

Mevcut literatür incelendiğinde, Türkiye’de sürdürülebilir beslenme ile ilgili sınırlı sayıda araştırma bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda, sürdürülebilir beslenme konusunda farkındalığın artırılması ve bilimsel literatüre katkı sağlanması amacıyla, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi lisans öğrencileri arasında sürdürülebilir beslenmeye ilişkin bilgi düzeyleri ve davranış biçimlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca bu değişkenlerin gıda tercihleri üzerindeki etkileri de değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kuramsal açıdan bu çalışma, sürdürülebilir beslenme ile besin satın alma davranışları arasındaki ilişkiyi anlamlandırmaya yönelik bir temel sağlayacaktır. Elde edilecek veriler, gelecekte gerçekleştirilecek çalışmalara yol gösterici olabilir ve sürdürülebilir beslenmeyi teşvik edici eğitim programları ile politikaların oluşturulmasına katkı sunabilir. Ayrıca, bu araştırma; tüketicilerin gıda tercihlerinde etkili olan değişkenlerin anlaşılmasına ışık tutarak sağlıklı ve çevre dostu beslenme alışkanlıklarının benimsenmesini destekleyebilir. Bu doğrultuda geliştirilecek kampanya ve uygulamalar, sürdürülebilir beslenmenin önemini topluma daha etkili biçimde aktararak, çevresel etkisi düşük gıdaların tercih edilmesini teşvik edebilir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Gerçekleştirildiği Yer, Zaman Aralığı ve Örneklem Belirleme Süreci

Bu çalışma, 21 Kasım - 2 Aralık 2024 tarihleri arasında Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 18 yaş üstü öğrencilerle yürütülmüş kesitsel bir araştırmadır.

2.2. Etik Kurul Onayı

Araştırma kapsamında, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 11 Haziran 2024 tarihli ve 2024/70 sayılı karar ile etik onay alınmıştır. Ayrıca, çalışmanın üniversite öğrencileri üzerinde yürütülebilmesi için Hasan Kalyoncu Üniversitesi Rektörlüğü'nden 12 Kasım 2024 tarihinde "E-39289916-044-68887" sayılı izin belgesi temin edilmiştir.

2.3. Araştırma Evreni ve Örneklemi

araştırmanın evrenini, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde lisans düzeyinde eğitim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma, Beslenme ve Diyetetik, Hemşirelik ile Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümlerinde öğrenim gören 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden toplam 239 gönüllü katılımcı ile yürütülmüştür. Bu grubun 199'u (%83,2) kadın ve 40'ı (%16,7) erkektir. Katılımcıların 97'si (%40,6) Beslenme ve Diyetetik, 82'si (%34,3) Hemşirelik ve 60'ı (%25,1) Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü öğrencisidir.

Örneklem büyüklüğü, G*Power programı kullanılarak, %5 anlamlılık düzeyi ($\alpha=0.05$) ve %80 test gücü ($1-\beta=0.80$) esas alınarak 225 kişi olarak hesaplanmıştır. Lisansüstü düzeyde eğitim gören bireyler, birinci sınıf öğrencileri, çalışmaya katılmayı kabul etmeyenler ve üniversitenin aktif öğrencisi olmayanlar örneklem dışında bırakılmıştır. Uygulama, ilgili bölümlerdeki ders saatlerinde araştırmacı tarafından sınıflarda gerçekleştirilmiştir.

Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmaktadır. Yaş ortalamaları kadınlarda $21,2 \pm 1,5$, erkeklerde $21,6 \pm 2,3$ ve tüm katılımcılarda $21,3 \pm 1,7$ olarak hesaplanmıştır ($p=0,026$). Bölümlere göre dağılım; Beslenme ve Diyetetik (%40,6), Hemşirelik (%34,3) ve Fizyoterapi ve Rehabilitasyon (%25,1) şeklindedir ($p<0,001$). Sınıf düzeyine göre öğrencilerin %41,8'i 3. sınıf, %31,8'i 4. sınıf ve %26,4'ü 2. sınıf öğrencisidir ($p=0,351$).

Tablo 1. Bireylerin Genel Özellikleri

	Erkek (n=40)		Kadın (n=199)		Toplam (n=239)		p
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Yaş ortalaması ($\bar{x} \pm ss$)	21,6 $\pm$ 2,3		21,2 $\pm$ 1,5		21,3 $\pm$ 1,7		0,026
Bölümü							0,000
Beslenme ve Diyetetik	7	17,5	90	45,2	97	40,6	
Hemşirelik	14	28,5	68	34,2	82	34,3	
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	19	47,5	41	20,6	60	25,1	

Sınıfı							0,351
2. sınıf	11	27,5	52	26,1	63	26,4	
3. sınıf	20	50,0	80	40,2	100	41,8	
4. sınıf	9	22,5	67	33,7	76	31,8	

Student-t testi ve Ki-kare analizi yapılmıştır. $p<0,05$

2.4. Veri Toplama Araçları

2.4.1. Anket formu

Araştırmada kullanılan anket formu üç ana bölümden oluşmaktadır. Anket; açık uçlu ve çoktan seçmeli sorular içermekte olup, katılımcılardan kendilerine en uygun seçenekleri işaretlemeleri istenmiştir. İlk bölümde bireylerin yaş, cinsiyet, bölüm ve sınıf gibi demografik bilgileri yer almakta, ikinci bölümde sürdürülebilir beslenmeye yönelik bilgi düzeyi ile ilgili sorular bulunmaktadır. Üçüncü bölüm ise katılımcıların besin satın alma davranışlarını değerlendirmeye yönelik hazırlanmıştır.

2.4.2. Sürdürülebilir beslenmeye yönelik davranış ölçeği

Sürdürülebilir beslenme davranışlarını ölçmek amacıyla Garipoğlu vd. (2023) tarafından geliştirilen “Sürdürülebilir Beslenmeye Yönelik Davranış Ölçeği” kullanılmıştır. Toplam 29 maddeden oluşan bu ölçek, 5’li Likert tipi değerlendirme sistemine sahiptir. Maddeler, “hiçbir zaman”dan “her zaman”a kadar derecelendirilmiş ve 1 ile 5 arasında puanlanmıştır. Tüm ifadeler olumlu yöndedir ve alınabilecek en düşük puan 29, en yüksek puan ise 145’tir. Alt boyut puanları, ilgili soruların ortalaması alınarak hesaplanmıştır. Puanların yüksek olması, bireyin sürdürülebilir beslenme davranışlarının daha fazla olduğunu göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlılığı yüksektir ve Cronbach Alpha katsayısı 0.92’dir. Beşinci bölümde “Besin tercihi”, “Gıda israfı”, “Yerel ve mevsimsel beslenme” ile “Besin satın alma” alt başlıklarına yer verilmiştir.

2.4.3. Besin satın alma davranışları ölçeği

Katılımcıların besin satın alma davranışlarını değerlendirmek üzere Şanlıer ve Karakuş (2010) tarafından geliştirilen “Besin Satın Alma Davranışları Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek 30 maddeden oluşmakta olup, her bir madde 4’lü Likert tipi ölçekle değerlendirilmiştir. Ölçekteki cevap seçenekleri “hiçbir zaman”, “nadiren”, “sık sık” ve “her zaman” şeklindedir. Ölçek; “Besin değeri”, “Maliyet ve tasarruf”, “Güvenlik” ve “Kolaylık” olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır.

2.5. Uygulama Süreci

Araştırma, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi’nin Beslenme ve Diyetetik, Hemşirelik ile Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümlerinde öğrenim gören 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Veriler, ilgili derslerin öğretim elemanlarının uygun gördüğü saatlerde sınıflarda hazır bulunan öğrencilere, Google Form aracılığıyla çevrimiçi olarak sunulan anketin sınıf gruplarına gönderilmesiyle toplanmıştır. Anketin tamamlanması yaklaşık 15–20 dakika sürmüştür. Verilerin toplanması esnasında, araştırmacı katılımcılara gerekli açıklamaları yaparak sürece rehberlik etmiştir.

2.6. İstatiksel Değerlendirme

Verilerin analizinde **IBM SPSS Statistics 23.0** yazılımı kullanılmıştır. Verilerin dağılım özellikleri histogram grafikleri ile görsel olarak, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile analitik olarak değerlendirilmiştir. Sayısal veriler ortalama $\pm$ standart sapma ile, kategorik veriler ise frekans ve yüzde ile ifade edilmiştir. Normallik gösteren verilerde grup karşılaştırmaları için iki grup için Student's t testi, üç ve daha fazla grup için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. ANOVA sonucunda anlamlı farklılık saptanan durumlarda post-hoc testler gerçekleştirilmiş ve sonuçlar tabloya harflerle (a, b, c) yansıtılmıştır. Kategorik değişkenler arasında ilişkiyi incelemek amacıyla Ki-kare testi kullanılmıştır. Sayısal değişkenler arası ilişki, Pearson korelasyon analizi ile değerlendirilmiş olup, tüm analizlerde anlamlılık düzeyi **p<0,05**, güven aralığı ise %95 olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Katılımcıların Sürdürülebilir Beslenmeye İlişkin Bilgi Durumu

Tablo 2'de katılımcıların sürdürülebilir beslenme konusundaki bilgi düzeylerine ilişkin veriler sunulmuştur. Katılımcıların %51,6'sı bu kavramı daha önce duyduğunu ifade ederken, %49,4'ü bu kavrama aşina olmadığını belirtmiştir. Sürdürülebilir beslenme hakkında bilgi edinilen başlıca kaynaklar sırasıyla lisans eğitimi (%59,5), sosyal medya platformları (%19,8) ve bilimsel yayınlar (%4,2) olmuştur. Katılımcıların %36,8'i konuya dair "az düzeyde bilgi sahibi" olduğunu, %19,7'si ise "hiçbir bilgiye sahip olmadığını" belirtmiştir (p=0,101).

Tablo 2. Katılımcıların Sürdürülebilir Beslenme Bilgi Durumu

	Erkek (n=40)		Kadın (n=199)		Toplam (n=239)		p
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Sürdürülebilir beslenme duyumu							0,112
Duymadım	24	60,0	94	47,2	118	49,4	
Duydum*	16	40,0	105	52,8	121	51,6	
Lisans eğitimi	8	50,0	64	62,7	72	59,5	0,101
Bilimsel yayınlar	-	-	5	4,9	5	4,2	
TV-Radyo	1	6,3	7	6,9	8	6,6	
Sosyal Medya	3	18,7	21	20,6	24	19,8	
Gazete-dergi vs.	1	6,3	1	1,0	2	1,7	
Doktor, diyetisyen vb.	2	12,5	7	6,9	9	7,4	
Diğer	1	6,3	-		1	0,8	

**Sürdürülebilir
Beslenme Bilgi
Düzeyi**

0,101

Çok iyi biliyorum	1	2,5	2	1,0	3	1,3
İyi biliyorum	-		22	11,1	22	9,2
Kararsızım	12	30,0	67	33,6	79	33,0
Pek bilmiyorum	15	37,5	73	36,7	88	36,8
Hiçbir bilgim yok	12	30,0	35	17,6	47	19,7

Ki-kare analizi yapılmıştır. $p<0,05$

3.2. Katılımcıların Sürdürülebilir Beslenme Davranışlarına İlişkin Ölçek Puanları

Cinsiyet değişkenine göre sürdürülebilir beslenmeye yönelik davranış puanları incelendiğinde, erkek öğrencilerin ortalama puanı $82,9\pm20,6$; kadın öğrencilerin ortalama puanı ise $95,6\pm18,6$ olarak belirlenmiştir. Bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Tüm alt boyutlarda da kadın katılımcıların puanlarının erkeklere kıyasla anlamlı biçimde yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Sürdürülebilir Beslenmeye Yönelik Davranış Ölçeği puanları

Puan	Erkek (n=40)		Kadın (n=199)		Toplam (n=239)		p
	Ort $\pm$ Ss	Alt-üst	Ort $\pm$ Ss	Alt-üst	Ort $\pm$ Ss	Alt-üst	
Besin Tercihi	16,0 $\pm$ 4,5	6,0-24,0	18,5 $\pm$ 4,0	6,0-30,0	18,1 $\pm$ 4,2	6,0-30,0	0,000
Gıda İsrafının Azaltılması	25,9 $\pm$ 8,3	9,0-45,0	30,7 $\pm$ 7,4	9,0-45,0	29,9 $\pm$ 7,7	9,0-45,0	0,000
Mevsimsel ve Yerel Beslenme	23,6 $\pm$ 7,6	8,0-40,0	26,5 $\pm$ 6,9	12,0-40,0	26,0 $\pm$ 7,1	8,0-40,0	0,028
Besin Satın Alma	17,5 $\pm$ 4,6	6,0-26,0	19,9 $\pm$ 4,6	8,0-30,0	19,5 $\pm$ 4,7	6,0-30,0	0,004
Toplam	82,9 $\pm$ 20,6	29,0-124,0	95,6 $\pm$ 18,6	55,0-145,0	93,4 $\pm$ 19,5	29,0-145,0	0,000

Student-t testi analizi yapılmıştır. $p<0,05$

Bölümler arası karşılaştırmalarda yalnızca “Mevsimsel ve Yerel Beslenme” alt boyutunda anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Post-hoc analiz sonuçlarına göre bu farkın Beslenme ve Diyetetik ile Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümleri arasında ortaya çıktığı belirlenmiştir. Diğer alt boyut puanlarında anlamlı farklılık bulunmamakla birlikte, en yüksek ortalama puanların Beslenme ve Diyetetik bölümünde olduğu saptanmıştır ($p>0,05$). Toplam ölçek puanları değerlendirildiğinde, Beslenme ve Diyetetik öğrencileri ($96,5\pm17,3$), Hemşirelik ($92,2\pm21,9$) ve Fizyoterapi ve Rehabilitasyon ($90,2\pm18,9$) bölümlerine göre daha yüksek puan almıştır; ancak bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların bölüm değişkenine göre Sürdürülebilir Beslenmeye Yönelik Davranış Ölçeği puanları

Puan	BDB (n=31)		Hemşirelik (n=13)		FTR (n=6)		p
	Ort ± Ss	Alt-üst	Ort ± Ss	Alt-üst	Ort ± Ss	Alt-üst	
Besin Tercihi	18,3±3,8	9,0-30,0	17,9±4,7	6,0-30,0	17,9±4,1	6,0-27,0	0,684
Gıda İsrafının Azaltılması	30,7±7,2	9,0-45,0	29,3±8,4	9,0-45,0	29,5±7,6	9,0-45,0	0,438
Mevsimsel ve Yerel Beslenme	27,1±6,3	12,0-40,0	26,3±7,4	8,0-40,0	23,8±7,4	12,0-40,0	0,017^a
Besin Satın Alma	20,4±4,3	10,0-30,0	18,8±5,2	6,0-30,0	19,1±4,2	10,0-30,0	0,050
Toplam	96,5±17,3	55,0-145,0	92,2±21,9	29,0-144,0	90,2±18,9	51,0-139,0	0,114

BDB: beslenme ve diyetetik; FTR: fizyoterapi ve rehabilitasyon.

One-Way ANOVA analizi yapılmıştır. ^aBeslenme ve Diyetetik-FTR; ^bBeslenme ve Diyetetik-Hemşirelik; ^cHemşirelik-FTRS arasındaki farklılıkları gösterir. **p<0,05.**

3.3. Katılımcıların Besin Satın Alma Davranışlarına İlişkin Ölçek Puanları

Besin satın alma davranışları ölçeği toplam puanı incelendiğinde, erkek öğrencilerin ortalaması 51,3±17,9, kadın öğrencilerin ise 54,7±15,7 olarak bulunmuştur. Ancak bu fark anlamlı düzeye ulaşmamıştır (p>0,05). Alt boyut analizlerinde, özellikle güvenlik alt boyutu ve toplam puan bakımından kadınların daha yüksek skorlar aldığı gözlemlense de istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>0,05) (Tablo 5).

Tablo 5. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Besin Satın Alma Davranışları Ölçeği puanları

Puan	Erkek (n=40)		Kadın (n=199)		Toplam (n=239)		p
	Ort ± Ss	Alt-üst	Ort ± Ss	Alt-üst	Ort ± Ss	Alt-üst	
Besin Değeri	7,7±3,7	0,0-15,0	8,4±3,3	1,0-15,0	8,3±3,4	0,0-15,0	0,221
Maliyet Tasarrufu	15,0±5,9	0,0-27,0	15,5±5,4	4,0-27,0	15,4±5,5	0,0-27,0	0,578
Güvenlik	20,2±8,2	0,0-33,0	22,3±7,2	10,0-33,0	22,0±7,4	0,0-33,0	0,099
Kolaylık	8,4±3,0	0,0-15,0	8,4±3,0	3,0-15,0	8,4±3,0	0,0-15,0	0,988
Toplam	51,3±17,9	9,0-90,0	54,7±15,7	30,0-90,0	54,1±16,1	9,0-90,0	0,230

Student-t testi analizi yapılmıştır. **p<0,05**

Bölümler arası karşılaştırmalarda, yalnızca “Besin Değeri” alt boyutunda anlamlı fark belirlenmiştir (p=0,015). İkili karşılaştırmalarda bu farkın Beslenme ve Diyetetik ile Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümleri arasında olduğu tespit edilmiştir (Tablo 6). Diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>0,05). Ölçek toplam puanı açısından incelendiğinde ise

Beslenme ve Diyetetik öğrencileri (56,3±14,2), Hemşirelik (53,1±18,3) ve Fizyoterapi ve Rehabilitasyon (51,7±15,5) bölümlerindeki öğrencilere kıyasla daha yüksek puan almıştır; ancak bu fark da istatistiksel açıdan anlamlı değildir ($p>0,05$) (Tablo 6).

Tablo 6. Katılımcıların bölüm değişkenine göre Besin Satın Alma Davranışları Ölçeği puanları

Puan	BDB (n=97)		Hemşirelik (n=82)		FTR (n=60)		p
	Ort ± Ss	Alt-üst	Ort ± Ss	Alt-üst	Ort ± Ss	Alt-üst	
Besin Değeri	9,0±3,1	1,0-15,0	8,1±3,7	0,0-15,0	7,4±3,3	1,0-15,0	0,015
Maliyet Tasarrufu	15,4±5,1	6,0-27,0	15,4±5,6	4,0-27,0	15,6±5,9	0,0-27,0	0,958
Güvenlik	23,4±6,3	10,0-33,0	21,1±7,4	0,0-33,0	20,9±7,4	10,0-33,0	0,051
Kolaylık	8,7±3,0	4,0-15,0	8,5±3,1	0,0-15,0	7,9±2,8	3,0-15,0	0,243
Toplam	56,3±14,2	30,0-90,0	53,1±18,3	9,0-90,0	51,7±15,5	26,0-90,0	0,172

BDB: beslenme ve diyetetik; FTR: fizyoterapi ve rehabilitasyon.

One-Way ANOVA analizi yapılmıştır. ^aBeslenme ve Diyetetik-FTR; ^bBeslenme ve Diyetetik-Hemşirelik; ^cHemşirelik-FTR arasındaki farklılıkları gösterir. **$p<0,05$.**

3.4. Sürdürülebilir Beslenme Bilgi Düzeyi ile Besin Satın Alma Davranışları Arasındaki İlişki

Tüm katılımcılar üzerinden yapılan korelasyon analizinde, Sürdürülebilir Beslenmeye Yönelik Davranış Ölçeği'nin (SBYDÖ) tüm alt boyutları ile Besin Satın Alma Davranışları Ölçeği (BSADÖ) arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişkiler saptanmıştır ($r=0,715$, $p<0,001$) (Tablo 7). Özellikle SBYDÖ'nün "Mevsimsel ve Yerel Beslenme" alt boyutu ile BSADÖ'nün "Güvenlik" alt boyutu arasında dikkat çekici düzeyde güçlü bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=0,522$, $p<0,001$).

Tablo 7. Katılımcıların Sürdürülebilir Beslenmeye Yönelik Davranış Ölçeği ve Besin Satın Alma Davranış Ölçeği puanlarına ilişkin korelasyon

	BSADÖ- Besin Değeri		BSADÖ- Maliyet Tasarrufu		BSADÖ- Güvenlik		BSADÖ- Kolaylık		BSADÖ- Toplam	
	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p
SBYDÖ- Besin Tercihi	0,415	0,000	0,367	0,000	0,371	0,000	0,347	0,000	0,446	0,000
SBYDÖ- Gıda İsrafının Azaltılması	0,478	0,000	0,543	0,000	0,525	0,000	0,385	0,000	0,597	0,000
SBYDÖ- Mevsimsel	0,571	0,000	0,496	0,000	0,522	0,000	0,464	0,000	0,614	0,000

ve Yerel
Beslenme

SBYDÖ-

Besin Satın Alma	0,615	0,000	0,506	0,000	0,605	0,000	0,507	0,000	0,673	0,000
------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

**SBYDÖ-
Toplam**

	0,632	0,000	0,594	0,000	0,620	0,000	0,516	0,000	0,715	0,000
--	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bireyler, günlük besin tercihlerini yalnızca lezzet özelliklerine göre değil; aynı zamanda besinlerin sağlık açısından yararları, kalite düzeyleri ve çevresel etkilerini dikkate alarak yapmaktadır. Son yıllarda, tüketici gıda tercihlerinin çevre üzerinde önemli etkiler oluşturduğu bilimsel olarak ortaya konmuştur. Bu etkiler arasında en dikkat çekici olanı, iklim değişikliğine katkıda bulunan sera gazı emisyonlarıdır (Agyemang vd., 2024). Bu bağlamda, “Gelecekte insanlar ne tüketecek?” sorusu, günümüzde sıkça tartışılan temel meselelerden biri haline gelmiştir (McDermott ve Wyatt, 2017). Bu gelişmeler, sürdürülebilir beslenme kavramına yönelik ilginin artmasına neden olmuştur.

Bu araştırmanın temel amacı, sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin sürdürülebilir beslenmeye ilişkin bilgi düzeyleri ile gıda satın alma davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Sürdürülebilir beslenme, hem bireysel sağlığı koruma hem de küresel çevre sorunlarını azaltma açısından kritik bir rol üstlenmektedir. Ancak, sağlık bilimleri öğrencilerinin bu konuya ilişkin bilgi düzeylerinin ne olduğu ve bu bilginin alışveriş davranışlarına yansıma biçimi hakkında literatürde yeterli veri bulunmamaktadır. Bu eksiklik, öğrencilerin sağlıklı ve çevre dostu beslenme alışkanlıkları geliştirmelerini güçleştirebilir. Bu çalışma, söz konusu bilgi eksikliğini gidermeyi hedeflemektedir (Engin ve Sevim, 2022).

Bu kapsamda yürütülen araştırma, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde öğrenim gören lisans öğrencilerinin sürdürülebilir beslenmeye yönelik bilgi düzeylerini ve davranışlarını değerlendirmeyi, bu unsurların besin tercihleriyle ilişkisini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Elde edilecek verilerle, hem konuya ilişkin toplumsal farkındalığın artırılması hem de politika geliştirme süreçlerine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

4.1. Öğrencilerin Sürdürülebilir Beslenmeye İlişkin Bilgi Düzeyleri

Sürdürülebilir beslenme kavramı, bireylerin yeterli ve dengeli şekilde beslenmelerini sağlarken, aynı zamanda çevresel kaynakların korunmasını da hedefleyen bir yaklaşım olarak ön plana çıkmakta ve günümüzde küresel düzeyde önem kazanmaktadır (Pınarlı Falakçılar ve Yücecan, 2024). Genç bireylerin bu tür beslenme biçimlerine yönlendirilmesi, hem toplum sağlığının korunması hem de çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması açısından temel bir strateji haline gelmiştir (Arrazat vd., 2024). Yapılan araştırmalar, üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir beslenme konusundaki farkındalık düzeylerinin çeşitli kaynaklara göre değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, Engin ve Sevim (2022) tarafından yürütülen bir çalışmada, katılımcıların %49,3’ünün bu kavrama önceden aşina olduğu ve en sık sosyal medya aracılığıyla

(%33,2) bu kavramla karşılaştıkları rapor edilmiştir. Benzer şekilde, Akay'ın (2020) Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmada, öğrencilerin %40,9'u sürdürülebilir beslenme ifadesini daha önce duyduğunu belirtmiş ve bu bilginin en çok sosyal medya yoluyla (%44,8) edinildiği ifade edilmiştir.

Üniversite öğrencileriyle yapılan başka çalışmalarda da benzer eğilimler gözlemlenmiştir. Babacık'ın (2023) çalışmasında katılımcıların %75,2'si bu kavramı daha önce duyduğunu ifade ederken, Gülsöz'ün (2017) 20 yaş üzeri bireylerle gerçekleştirdiği araştırmada bu oran %24,3 olarak bildirilmiştir. Öte yandan, Ünal Özen'in (2019) yürüttüğü çalışmada bu oranın %54,9 olduğu ve öğrencilerin bu bilgiye en çok (%33,7) lisans eğitiminde aldıkları dersler ya da akademik etkinlikler aracılığıyla ulaştıkları vurgulanmıştır. Özüpek ve Arslan'ın (2021) araştırması ise kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre sürdürülebilir beslenme kavramına daha aşina olduklarını ve bu bilginin çoğunlukla diyetisyenler aracılığıyla edinildiğini ortaya koymuştur. Aile sağlığı merkezlerinde görev yapan sağlık çalışanlarıyla yapılan bir başka araştırmada ise, erkek katılımcıların %52,9'u, kadınların ise %55,0'ı bu terimi daha önce duyduğunu bildirmiştir (Kayak, 2023).

Bu çalışmada ise katılımcıların %51,6'sı sürdürülebilir beslenme kavramını daha önce işittiklerini belirtmiştir. Bu bireylerin %59,5'i kavramla lisans eğitimleri sırasında tanıştıklarını; %19,8'i sosyal medya, %4,2'si ise bilimsel yayınlar aracılığıyla bu bilgiye ulaştıklarını ifade etmiştir. Tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde, sürdürülebilir beslenme teriminin en çok lisans eğitimi kapsamında verilen dersler ve sosyal medya kanalları aracılığıyla tanıtıldığı görülmektedir. Bu nedenle sosyal medya ve diğer kitle iletişim araçlarının, özellikle genç bireylerde farkındalık oluşturmak açısından stratejik öneme sahip olduğu söylenebilir.

4.2. Öğrencilerin Sürdürülebilir Beslenmeye Yönelik Davranış Puanları

Sürdürülebilir beslenme alışkanlıklarının toplum genelinde benimsenebilmesi için bireylerin tüketim davranışlarının ayrıntılı biçimde değerlendirilmesi gereklidir. Sürdürülebilir beslenmeye yönelik davranışlar arasında; yerel ve organik ürünlerin tercih edilmesi, et tüketiminin azaltılması, gereksiz ambalaj kullanımından kaçınılması, yalnızca mevsiminde yetişen sebze ve meyvelerin tüketilmesi ve sürdürülebilirlik sertifikalı ürünlerin satın alınması gibi eylemler öne çıkmaktadır (Tari Selçuk vd., 2023).

İspanya'da gerçekleştirilen bir araştırma, kadın bireylerin sürdürülebilirlik konusundaki bilgi ve tutumlarının erkeklere kıyasla daha yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymuştur (García-González, 2020). Benzer şekilde, Şahin'in (2024) yürüttüğü çalışmada kadınların çevresel konulara yönelik duyarlılıklarının erkeklerden daha fazla olduğu saptanmıştır. Bu durum, kadın bireylerin sürdürülebilirlik odaklı yaklaşımlara daha fazla eğilim göstermeleriyle ilişkilendirilmektedir. Atar'ın (2021) kurumsal şirket çalışanları üzerinde yaptığı incelemede de kadınların yalnızca sürdürülebilir beslenme davranışlarının değil, aynı zamanda bu konudaki bilgi düzeylerinin de erkeklerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Engin ve Sevim'in (2022) lisans öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırma da benzer sonuçlar vermiştir; kadın öğrencilerin sürdürülebilir beslenme davranışlarına erkek öğrencilerden daha fazla önem verdikleri ve bu doğrultuda daha olumlu tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir ($p = 0.001$). Deli'nin (2024) Erciyes Üniversitesi'nde yürüttüğü çalışmada da kadınların, erkeklere kıyasla daha yüksek sürdürülebilir

beslenme puanlarına sahip olduğu ve bu yaklaşıma daha yakın bir yaşam tarzı benimsedikleri belirlenmiştir.

Cinsiyete göre yiyecek tercihlerini ele alan araştırmalar, bitkisel ağırlıklı beslenmenin genellikle sürdürülebilir beslenme modelleriyle daha uyumlu olduğunu ve kadınlarda daha yaygın görüldüğünü göstermektedir. Et tüketimi ise genellikle 'erkeksi' bir davranış biçimi olarak değerlendirilmektedir ve erkeklerde daha sık raporlanmaktadır. Bu bağlamda, meyve ve sebze tüketiminin kadınlara özgü bir tercih olarak algılandığı; erkeklerin ise ete daha olumlu yaklaştığı belirtilmiştir. Batı toplumlarında yapılan araştırmalar, kadın bireylerin vejetaryen ya da vegan beslenme biçimlerine yönelme olasılıklarının erkeklere kıyasla yaklaşık iki kat fazla olduğunu göstermektedir (Modlinska vd., 2020). Tüm bu veriler değerlendirildiğinde, kadınların sürdürülebilir beslenme eğilimlerinin erkeklerden daha güçlü olduğu söylenebilir.

Almanya'da yürütülen bir araştırma, kadın bireylerin sürdürülebilir beslenme tercihlerinde erkeklere oranla daha bilinçli davrandığını ve çevre dostu davranışlara daha fazla eğilim gösterdiğini ortaya koymuştur (Schulz vd., 2024). İtalya'da yapılan benzer bir çalışmada da erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla et ve sağlıksız gıda tükettiği; kadınların ise bitkisel bazlı beslenmeye daha fazla yöneldiği bildirilmiştir (Feraco vd., 2024). Bu bulgular, cinsiyetin beslenme alışkanlıklarında önemli bir belirleyici olduğunu ve kadınların sürdürülebilir beslenme davranışlarına daha fazla yakınlık gösterdiğini desteklemektedir. Nitekim, bu çalışmada da kadın katılımcıların sürdürülebilir beslenme davranış ölçeğinden aldıkları puanlar, erkek katılımcılardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu bulgu, kadınların çevre bilinci ve sürdürülebilirlik konularında daha duyarlı davrandıklarını ve bu farkındalığın beslenme tercihlerine yansıdığını göstermektedir. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik politikalarının geliştirilmesinde toplumsal cinsiyet perspektifinin göz önünde bulundurulması gerektiği söylenebilir.

Yolcuoğlu ve Kızıltan'ın (2021) Başkent Üniversitesi'nde gerçekleştirdiği çalışmada, Beslenme ve Diyetetik Bölümü öğrencilerinin sürdürülebilir beslenmeye yönelik tutum puanlarının diğer bölümlerdeki öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Torabian vd.'nin (2017) çalışmasında da benzer şekilde, sağlık ve beslenme alanında öğrenim gören öğrencilerin, sosyal bilimler öğrencilerine göre gıda sürdürülebilirliği konusunda daha fazla bilgiye sahip oldukları belirlenmiştir. Ünal Özen'in (2019) yaptığı araştırmada ise Beslenme ve Diyetetik öğrencilerinin sürdürülebilir gıda satın alma davranışına yönelik puan ortalamalarının diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Bu çalışmalara paralel olarak, mevcut çalışmada da Beslenme ve Diyetetik öğrencilerinin, sürdürülebilir beslenme davranışları ve gıda satın alma tutumları açısından diğer bölüm öğrencilerine kıyasla daha yüksek skorlar elde ettikleri tespit edilmiştir. Bu durum, alan eğitiminin bireylerde çevresel farkındalığın ve sürdürülebilir tüketim bilincinin gelişimine katkı sağladığını ve bu bilginin günlük yaşamdaki davranışlara yansıdığını göstermektedir. Elde edilen bulgular, beslenme eğitiminin yalnızca sağlık bilgisini değil, aynı zamanda çevresel duyarlılığı da artırabileceğine işaret etmektedir.

4.3. Öğrencilerin Besin Satın Alma Davranışları Ölçeği Puanları

Günümüzde, bireylerin besin tercihleri ile çevresel etkiler arasındaki ilişki daha fazla vurgulanmakta ve bu konudaki farkındalık giderek artmaktadır (Mann vd., 2018). Gıda satın alma süreci, çeşitli bireysel ve çevresel faktörlerin etkisiyle şekillenen çok boyutlu bir karar

mekanizmasıdır. Sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarının yaygınlaştırılması amacıyla, bitkisel temelli ürünlere yönelimin artırılması ve hayvansal kaynaklı gıda tüketiminin azaltılması önerilmektedir. Buna ek olarak, mevsimsel ve yerel üretimlerin desteklenmesi, gıda israfının azaltılması ve atık oluşumunun önlenmesi de önem arz etmektedir (Haznedar ve Aktaş, 2022). Ancak literatürde yer alan bulgular, bireylerin büyük çoğunluğunun gıda tercihleriyle çevresel etkiler arasındaki bağlantıya dair yeterli farkındalığa sahip olmadığını göstermektedir (Abrahamse, 2020).

Cinsiyet farklılıkları bağlamında yapılan çalışmalar, kadın bireylerin hem sürdürülebilir beslenme konusundaki bilgi düzeylerinin hem de çevre dostu gıda satın alma eğilimlerinin erkek bireylere kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Gülsüz, 2017; García-González vd., 2020; Chard vd., 2024). Barrera-Verdugo ve Duran-Sandoval (2024) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada ise çevresel kaygı düzeyindeki artışın, sürdürülebilir gıdalara olan yönelimi özellikle kadın bireylerde belirgin şekilde artırdığı belirtilmiştir. Bu durum, kadınların ev içi besin temini ve yemek hazırlama sorumluluğunu daha fazla üstlenmeleri, aynı zamanda genel olarak daha yüksek düzeyde sağlık bilinci taşımalarıyla ilişkilendirilmektedir. Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular da, kadın katılımcıların erkeklere oranla daha yüksek besin satın alma davranış puanlarına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ancak bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bulunmamıştır ($p>0,05$).

Sağlık bilimleri öğrencileriyle yapılan araştırmalarda da bölüm bazlı farklılıklara dikkat çekilmektedir. Ayaz'ın (2022) yürüttüğü çalışmada, Beslenme ve Diyetetik öğrencilerinin besin tercihinde en fazla sağlık ve doğal içerik özelliklerini dikkate alan grup olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, Özenoğlu vd. (2018) yaptığı çalışmada, aynı bölüm öğrencilerinin diğer bölümlere kıyasla daha yüksek beslenme puanlarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Mevcut çalışmanın bulguları da bu verileri destekler niteliktedir; Beslenme ve Diyetetik bölümü öğrencilerinin, 'besin değeri' ölçüm puanlarının diğer bölümlere göre anlamlı biçimde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, söz konusu öğrencilerin gıda seçimlerinde daha bilinçli kararlar almalarında, aldıkları eğitimin etkili olduğunu düşündürmektedir.

4.4. Öğrencilerin Sürdürülebilir Beslenme Bilgi Düzeyleri ile Besin Satın Alma Davranışları Arasındaki Korelasyon

Engin ve Sevim'in (2022) yürüttüğü araştırmada, üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir beslenme konusundaki bilgi düzeylerinin artışıyla birlikte, bu doğrultudaki davranış puanlarının da anlamlı şekilde yükseldiği gösterilmiştir ($r = 0.405$, $p = 0.001$). Benzer şekilde, Onyenweaku vd. (2023) bireylerin beslenme bilgisi düzeylerinin, gıda tercihleri ve tüketim alışkanlıkları üzerinde belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymuş; bilgi düzeyi yüksek genç bireylerin daha sağlıklı ve bilinçli beslenme alışkanlıkları geliştirdikleri vurgulanmıştır. Ateş'in (2018) gerçekleştirdiği çalışmada da sürdürülebilirliğe ilişkin bilgi birikiminin, bu doğrultudaki tüketim davranışlarının artmasına katkı sağladığı belirtilmiştir. Torabian vd. (2017), sürdürülebilir beslenme bilgisi arttıkça bu alandaki olumlu tutumların da arttığını gözlemlemiş; Dayı vd. (2023) ise bilgi düzeyindeki artışın doğrudan davranışsal eğilimleri olumlu yönde etkilediğini raporlamıştır. Atar (2021) tarafından yürütülen bir başka çalışmada ise sürdürülebilir beslenme bilgisi ile bu bilginin davranışa dönüştürülmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir korelasyon olduğu gösterilmiştir. Bizim çalışmamızda da benzer yönde sonuçlar elde edilmiştir.

Katılımcıların sürdürülebilir beslenme bilgi düzeyi ile gıda satın alma davranışları arasında anlamlı, güçlü ve pozitif bir ilişki saptanmıştır ($r = 0.623$, $p < 0.001$). Bu bulgu, sürdürülebilirlik bilgisinin bireylerin besin tercihleri üzerindeki etkisini doğrulamakta ve bu bilincin artırılmasının daha sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarına katkı sağlayabileceğini ortaya koymaktadır.

Kırklılar'ın (2024) gerçekleştirdiği çalışmada, cinsiyetin genel sürdürülebilir beslenme puanı ile bu puanın alt bileşenleri olan gıda seçimi, gıda israfının önlenmesi ve besin satın alma davranışları arasında anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bununla birlikte, mevsimsel ve yerel gıda tercihleri ile cinsiyet arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır. Aynı çalışmada, sürdürülebilir beslenme ölçeğinin toplam puanı ile alt boyutlardan olan besin tercihleri ve mevsimsel-yöresel beslenme puanları arasında da anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir ($p < 0.05$). Atar'ın (2021) araştırmasında ise "mevsimsel ve yerel beslenme" puanlarının öne çıktığı belirtilmiştir. Bizim çalışmamızda da alt ölçekler bazında değerlendirildiğinde, kadın katılımcıların toplam ölçek ve "güvenlik" alt boyutundan elde ettikleri puanlar daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bulunmamıştır ($p > 0.05$). Bölümler arası analizde, yalnızca "mevsimsel ve yerel beslenme" alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca, "mevsimsel ve yerel beslenme" ile "gıda güvenliği" alt boyutları arasında anlamlı ve güçlü bir pozitif ilişki olduğu gözlemlenmiştir ($r = 0.522$, $p < 0.001$). Bu bulgular, sürdürülebilirlik bilgisi arttıkça bireylerin daha güvenli ve sorumlu besin seçimleri yapma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Katılımcıların Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinden oluşması, bu sonuçların bilgi düzeyleri arasında anlamlı fark gözlemlenmemesiyle açıklanabilir; çünkü bu bireylerin eğitim süreçlerinde beslenmeye dair kapsamlı bilgi edindikleri söylenebilir.

Küresel ölçekte gıda üretiminin yaklaşık üçte birinin israf edildiği belirtilmektedir ve bu durum çevresel sürdürülebilirlik açısından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır (Von Koerber vd., 2017). Yolcuoğlu ve Kızıltan'ın (2021) çalışmasında, 'Gıda İsrafını Azaltma' puanlarının tüm bölümler içinde en yüksek ortalamaya Beslenme ve Diyetetik öğrencilerinde rastlandığı saptanmıştır. Ünal Özen (2019) da benzer şekilde, bu bölümdeki öğrencilerin "gıda israfından kaçınma" puanlarının diğer bölümlere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Zakowska-Biemans vd. (2019) ise çalışmalarında en yüksek puan ortalamalarının "gıda israfını önleme" ve "mevsimsel/yöresel beslenme" alt boyutlarına ait olduğunu bildirmiştir. Mevcut çalışmamızda da benzer sonuçlar elde edilmiştir; özellikle gıda israfının azaltılması ile gıda satın alma davranışları arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir. Hemşirelik bölümü öğrencileri özelinde ise en güçlü korelasyon, "maliyet tasarrufu" ile "gıda israfını azaltma" alt boyutları arasında belirlenmiştir ($r = 0.677$, $p < 0.001$). Bu sonuç, hemşirelik öğrencilerinin gıda israfını önleme konusundaki duyarlılıklarının ekonomik motivasyonlarla da desteklendiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, bu çalışmada sürdürülebilir beslenme konusundaki bilgi düzeyinin, bireylerin gıda satın alma ve tercih davranışlarıyla olumlu yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Bu bulgu, sürdürülebilir beslenmeye dair bilgi ve farkındalığın artırılmasının, hem bireysel hem de çevresel sağlık açısından olumlu sonuçlar doğuracağını göstermektedir. Özellikle okul çağı, bireylerin yaşam boyu sürecek beslenme alışkanlıklarının şekillendiği kritik bir dönem olduğundan; bu yaş grubuna yönelik sürdürülebilir beslenme eğitiminin erken yaşlardan

itibaren verilmesi büyük önem taşımaktadır. Eğitim kurumlarının müfredatlarında sürdürülebilir beslenme ve bilinçli tüketim konularına yer verilmesi, genç nesillerin bu konuda bilinçlenmesini sağlayacak ve uzun vadede çevresel etkilerin azaltılmasına katkıda bulunacaktır.

5. KAYNAKÇA

Abrahamse, W. (2020) How to Effectively Encourage Sustainable Food Choices: A Mini-Review of Available Evidence. *Front. Psychol.* 11:589674. doi: 10.3389/fpsyg.2020.589674

Agyemang, P., Kwofie, E. M., Baum, J. I., Wang, D. (2024). Insights from consumers' exposure to environmental nutrition information on a dashboard for improving sustainable healthy food choices. *Cleaner and Responsible Consumption*, 16 <https://doi.org/10.1016/j.clrc.2024.100241>.

Akay, G. (2020). *Sürdürülebilir Beslenme ve Çevre İlişkisi Hakkında Sağlık Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Arrazat, L., Nicklaus, S., de Lauzon-Guillain, B., ve Marty, L. (2024). Behavioural determinants of healthy and environmentally friendly diets in French university students. *Appetite*, 200, 107532. <https://doi.org/10.1016/j.appet.2024.107532>

Arslan, N. ve Alataş, H. (2023). The relationship between sustainable nutrition and healthy food choice: a cross-sectional study. *Eur Res J*, 9(2), 192-199. <https://doi.org/10.18621/eurj.1226567>

Atar, A. (2021). *Kurumsal Şirket Çalışanlarının Sürdürülebilir Beslenme Hakkındaki Bilgi, Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul.

Ateş, H. (2018). Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının ve Bilgi Düzeylerinin Araştırılması. *Journal of Uludag University Faculty of Education*, 31(2), 507-531. <https://doi.org/10.19171/uefad.505608>

Ayaz, N. (2022). *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Besin Seçimlerini Etkileyen Etmenler ile Beden Kütle İndeksleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.

Babacık, M. (2023). *Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Beslenmeye Yönelik Bilgi ve Tutumlarının Saptanması*. (Yüksek Lisans Tezi) Trakya Üniversitesi, Edirne.

Barrera-Verdugo, G. ve Duran-Sandoval, D. (2024). Influence of moral reasoning and environmental concern on sustainable food consumption behaviors: A gender comparison among university students. *Cleaner Waste Systems*, 9, 100164. <https://doi.org/10.1016/j.clwas.2024.100164>

Chard, E., Bergstad, C. J., Steentjes, K., Poortinga, W., ve Demski, C. (2024) Gender and cross-country differences in the determinants of sustainable diet intentions: a multigroup analysis of the UK, China, Sweden, and Brazil. *Front. Psychol.* 15, 1355969. doi: 10.3389/fpsyg.2024.1355969

Dayı, T., Özgören, M., ve Öniz, A. (2023). Geleceğin Sağlık Profesyonellerinin Sürdürülebilir Yaşam Bilgi ve Uygulama Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi: Bir Üniversite Örneği. *IGUSABDER*, 20, 479-492. doi: <https://doi.org/10.38079/igusabder.1202873>

Deli, A. (2024). *Erciyes Üniversitesi Personel Yemekhanesinden Yararlanan Bireylerin Sürdürülebilir Beslenme Davranışları ve Akdeniz Diyetine Uyumunun Saptanması*. (Yüksek Lisans Tezi) Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Engin, Ş. ve Sevim, Y. (2022). Lisans Öğrencilerinin Sürdürülebilir Beslenme Hakkındaki Davranışları ve Bilgi Düzeyleri ile Besin Tercihleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Tek Merkezli Çalışma. *European Journal of Science and Technology*, (38), 259-269. doi: 10.31590/ejosat.1109521

Ersoy, N. (2023). A cross-section from the consumer perspective on sustainable nutrition: consumer awareness and motivation status. *Environmental Science and Pollution Research* 30, 76712-76717. <https://doi.org/10.1007/s11356-023-27854-w>

FAO ve WHO (2019). Sustainable healthy diets – Guiding principles, Food and Agriculture Organization of The United Nations World Health Organization

Feraco, A., Armani, A., Amoah, I., Guseva, E., Camajani, E., Gorini, S., Strollo, R., Padua, E., Caprio, M. ve Lombardo, M. (2024). Assessing gender differences in food preferences and physical activity: a population-based survey, *Front. Nutr.* 11, 1348456. doi: 10.3389/fnut.2024.1348456

García-González, Á., Achón, M., Carretero Krug, A., Varela-Moreiras, G., & Alonso-Aperte, E. (2020). Food Sustainability Knowledge and Attitudes in the Spanish Adult Population: A Cross-Sectional Study. *Nutrients*, 12(10), 3154. <https://doi.org/10.3390/nu12103154>

Garipoğlu, G., Meral Koç, B., ve Özlü, T. (2023). Behaviors scale towards sustainable nutrition: development and validity-reliability analysis. *Nutrition & Food Science*, 53(8), 1332-1343. doi: 10.1108/NFS-09-2022-0335.

Gülsöz, S. (2017). *Yirmi Yaş ve Üzeri Bireylerin Sürdürülebilir Beslenme Konusundaki Bilgi Düzeylerinin ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Başkent Üniversitesi, Ankara.

Hartmann, C., Lazzarini, G., Funk, A. ve Siegrist, M. (2021). Measuring consumers' knowledge of the environmental impact of foods. *Appetite*, 167, 105622. <https://doi.org/10.1016/j.appet.2021.105622>

Haznedar, N. K., ve Aktaş, N. (2022). Sürdürülebilir beslenme ve gıda güvencesinin sağlanmasında gıda ve beslenme okuryazarlığının gerekliliği. *Türkiye Klinikleri Nutrition and Dietetics-Special Topics*, 8(4), 17-25.

Kayak, S. (2023). *Aile Sağlığı Merkezi Çalışanlarının Sürdürülebilir Beslenme Hakkında Bilgi, Tutum, Davranışlarının ve Diyet Kalitelerinin Değerlendirilmesi: Kırklareli İl Merkezi Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi) Trakya Üniversitesi, Edirne.

Kırklılar, S. (2024). *Üniversite Öğrencilerinin Genetiği Değiştirilmiş Organizmalara Bakış Açısının ve Sürdürülebilir Beslenme Davranışlarının Antropometrik Ölçümlere Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi) Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin.

Mann, D., Thornton, L., Crawford, D., ve Ball, K. (2018). Australian consumers' views towards an environmentally sustainable eating pattern. *Public health nutrition*, 21(14), 2714–2722. <https://doi.org/10.1017/S1368980018001192>

McDermott, J., ve Wyatt, A.J. (2017). The role of pulses in sustainable and healthy food systems. *Annals of the New York Academy of Sciences*. 1392, 30-42. <https://doi.org/10.1111/nyas.13319>

Modlinska, K., Adamczyk, D., Maison, D., ve Pisula, W. (2020). Gender Differences in Attitudes to Vegans/Vegetarians and Their Food Preferences, and Their Implications for Promoting Sustainable Dietary Patterns–A Systematic Review. *Sustainability*, 12(16), 6292. <https://doi.org/10.3390/su12166292>

Onyenweaku, E., Fila, W., Akpanukoh, A., Kalu, M., Kamgain, A.T., ve Kesa, K. (2023). The role of nutrition knowledge in dietary adjustments during COVID-19 pandemic. *Heliyon* 9, e15044. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e15044>

Özenoğlu, A., Yalnız, T., ve Uzdil, Z. (2018). Sağlık Eğitiminin Beslenme Alışkanlıkları ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Üzerine Etkisi. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(3), 234-242. <https://doi.org/10.31067/0.2018.20>

Özüpek, G., Arslan, M. (2021). Examination Of The Relationship Between Sustainable Nutritional Behaviors With Nutritional Knowledge Level And Body Mass Index. *Gevher Nesibe Journal Of Medical & Health Science*, 6(14), 68-79 <http://dx.doi.org/10.46648/gnj.266>

Pınarlı Falakacılar, Ç., ve Yücecan, S. (2024). The Impact of Sustainability Courses: Are They Effective in Improving Diet Quality and Anthropometric Indices?. *Nutrients*, 16(11), 1700. <https://doi.org/10.3390/nu16111700>

Schulz, P., Nicolai, S., Tomczyk, S., Schmidt, S., Franikowski, P., ve Stoll-Kleemann, S. (2024). Gender and Socioeconomic Influences on Ten Pro-Environmental Behavior Intentions: A German Comparative Study. *Sustainability*, 16(7), 2816. <https://doi.org/10.3390/su16072816>

Şahin Bayram, S., ve Kızıltan, G. (2024). Sürdürülebilir Beslenme Bilgi ve Tutum Anketi'nin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türkiye Klinikleri J Health Sci.*, 9(3), 427-35. doi: 10.5336/healthsci.2024-102620

Şahin, D. (2024). Cinsiyetin Sürdürülebilir Tüketici Davranışı Üzerindeki Rolü: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Beykoz Akademi Dergisi*; 12(1), 58-74. DOI: 10.14514/beykozad.1342719

Şanlıer, N., ve Karakuş, S. (2010) Evaluation of food purchasing behaviour of consumers from supermarkets. *British Food Journal*, 112(2), 140-150. <https://doi.org/10.1108/00070701011018824>

Tari Selcuk, K., Atan, R. M., Arslan, S., ve Sahin, N. (2023). Is food insecurity related to sustainable and healthy eating behaviors?. *Environmental science and pollution research international*, 30(29), 74280–74289. <https://doi.org/10.1007/s11356-023-27694-8>

Torabian-Riasati, S., Lippman, S.R., Nisnevich, Y. ve Plunkett, S.W. (2017). Food Sustainability Knowledge and Its Relationship with Dietary Habits of College Students. *Austin J Nutri Food Sci*, 5(2), 1089.

Ünal Özen, G. (2019). *Diyetisyen ve Diyetisyen Adaylarının Sürdürülebilir Beslenme Konusundaki Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Von Koerber, K., Bader, N., & Leitzmann, C. (2017). Wholesome Nutrition: an example for a sustainable diet. *Proceedings of the Nutrition Society*, 76(1), 34–41. doi:10.1017/S0029665116000616

Yolcuoğlu, İ. Z., ve Kızıltan, G. (2021). Beslenme Eğitiminin Diyet Kalitesi, Sürdürülebilir Beslenme ve Yeme Davranışları Üzerine Etkisi. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(1), 77-90.

Żakowska-Biemans, S., Pieniak, Z., Kostyra, E., ve Gutkowska, K. (2019). Searching for a Measure Integrating Sustainable and Healthy Eating Behaviors. *Nutrients*, 11(1), 95. <https://doi.org/10.3390/nu11010095>

6. EXTENDED ABSTRACT

The increasing global population and the resulting demand for food have intensified concerns regarding sustainable nutrition and its implications for human health and environmental preservation. Sustainable nutrition, as defined by the Food and Agriculture Organization (FAO), encompasses dietary patterns that promote food and nutrition security while minimizing environmental impact. These diets are not only healthy and culturally acceptable but also economically fair, accessible, and resource-efficient. Against this background, this study investigates the relationship between sustainable nutrition knowledge levels and food purchasing behaviors among undergraduate students in the Faculty of Health Sciences at Hasan Kalyoncu University.

This cross-sectional study was conducted between November 21 and December 2, 2024, involving a sample of 239 voluntary participants aged 18 and above. Participants included students from the Departments of Nutrition and Dietetics (n=97), Nursing (n=82), and Physiotherapy and Rehabilitation (n=60), with 199 women (83.2%) and 40 men (16.7%). The study employed a three-part questionnaire that gathered sociodemographic data, assessed sustainable nutrition knowledge, and evaluated food purchasing behaviors. Two validated scales were used: the

Sustainable Nutrition Behavior Scale (SNBS) and the Food Purchasing Behavior Scale (FPBS). Data were analyzed using descriptive statistics, t-tests, ANOVA, chi-square, and Pearson correlation analysis, with a significance level set at $p < 0.05$.

Findings indicated that only 51.6% of students had previously heard of the concept of sustainable nutrition. Among those who had, the majority cited formal education (59.5%) and social media (19.8%) as their primary sources of information. Despite being enrolled in health-related fields, a considerable portion of students expressed limited or no knowledge on the topic. Gender-based comparisons revealed that female students scored significantly higher than males on the SNBS (95.6 ± 18.6 vs. 82.9 ± 20.6 ; $p < 0.001$), suggesting a greater awareness and adoption of sustainable behaviors among women. These findings were consistent across all sub-dimensions of the scale, including food choice, waste reduction, seasonal and local food consumption, and purchasing behavior.

When analyzed by academic department, Nutrition and Dietetics students consistently achieved the highest mean scores across the SNBS sub-dimensions. Although most differences between departments were not statistically significant, the subscale of "seasonal and local nutrition" showed a significant distinction ($p < 0.05$), with Nutrition and Dietetics students scoring higher than Physiotherapy students. This suggests that formal education in nutrition contributes positively to students' sustainable dietary habits and environmental awareness.

In terms of food purchasing behaviors, female students again scored slightly higher than males, although the difference was not statistically significant. The subscale "safety" had the highest scores among all FPBS dimensions for both genders. Departmental analysis revealed that Nutrition and Dietetics students again scored higher on food purchasing behaviors, particularly on the "nutritional value" subscale ($p = 0.015$), indicating a tendency among these students to prioritize health-related attributes when making food choices. However, the overall FPBS scores showed no statistically significant difference between departments.

The strongest finding of the study was the positive and statistically significant correlation between sustainable nutrition behavior and food purchasing behavior across the entire sample ($r = 0.715$, $p < 0.001$). Particularly among Nutrition and Dietetics students, this correlation was found to be strong ($r = 0.623$, $p < 0.001$), reinforcing the idea that greater knowledge and awareness in sustainable nutrition directly influence food-related decision-making. Furthermore, all sub-dimensions of the SNBS correlated significantly with all dimensions of the FPBS. The highest correlation was observed between the "seasonal and local nutrition" subscale of the SNBS and the "safety" subscale of the FPBS ($r = 0.522$, $p < 0.001$).

These results suggest that students with higher sustainable nutrition knowledge are more likely to consider environmental and health-related factors when purchasing food. Gender differences, with women showing higher awareness and more sustainable behavior patterns, may be attributed to their generally higher involvement in food preparation and greater concern for health and environmental issues. Educational background also played a significant role; students in nutrition-related programs demonstrated more sustainable behaviors and knowledge compared to their peers from other disciplines.

The study contributes to the growing body of literature emphasizing the importance of education and awareness in promoting sustainable consumption behaviors. It highlights the need to integrate sustainability topics into the curricula of all health-related disciplines, not only to improve students' knowledge but also to encourage behavior changes that can collectively contribute to environmental protection and public health.

In conclusion, this study underscores the significant relationship between sustainable nutrition knowledge and food purchasing behaviors among health sciences students. Women and students in the Nutrition and Dietetics program exhibited higher awareness and more sustainable behaviors. These findings suggest that targeted educational interventions could enhance students' understanding and practices related to sustainability. Promoting such behaviors among university students is critical, given their future roles as health professionals who can influence broader societal dietary patterns. Future research should explore longitudinal effects of sustainability education and investigate how these behaviors evolve post-graduation, potentially contributing to more sustainable food systems on a larger scale.